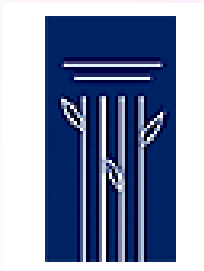

Hoitotyön suositus -lasten kaltoinkohtelun tunnistaminen ja siihen puuttuminen

Eija Paavilainen, professori, TtT
Tampereen yliopisto, hoitotieteen laitos
(Paavilainen E, Flinck A.

www.hotus.fi)

www.uta.fi/laitokset/hoito

Hoitotyön suositus-työryhmä

- kirjoittajina Paavilainen & Flinck
- osastonhoitajat Helena Rautakorpi & Tarja Pikkarainen, PSHP
- dosentti Juhani Merikanto, PSHP
- post doc –tutkija Tuija Leppäkoski, TaY
- professori Tarja Pösö, TaY

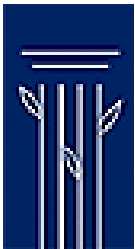
Hoitotyön suosituksen taustaa

- lasten kaltoinkohtelu ja muu perheväkivalta yleistä kautta maailman
- Suomessa (Ellonen ym. 2008): vuodesta 1988 lievä väkivalta perheessä lapsia kohtaan vähentynyt, vakava pysynyt suunnilleen ennallaan
- vuonna 2006, 23 % naisista ja 36 % miehistä hyväksyy edelleen kuritusväkivallan (Sariola 2008)

Hoitotyön suosituksen tavoite

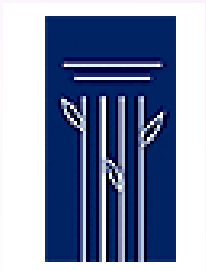
- lasten kanssa työskentelevät työntekijät tietävät oman roolinsa lasten kaltoinkohtelun (fyysinen ja psyykinen pahoinpitely, laiminlyönti) tunnistamisessa ja siihen puuttumisessa
- edistetään asiantuntemusta
- tuotetaan näyttöön perustuvia keinoja ja välineitä => työskentely helpottuu
- voidaan hoitaa lapsia ja perheitä nykyistä paremmin moniammatillisissa työryhmissä

Tärkeää saada suositus, koska

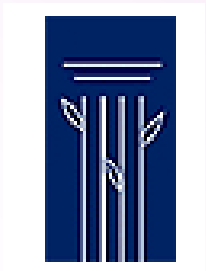
- kaltoinkohdeltujen lasten kärsimykset ovat suuret
- lapset ja perheet tarvitsevat tehokasta hoitoa
- suuri yhteiskunnallinen ongelma
- yhtenäisiä hoito-ohjeita ei ole olemassa
- ilmiötä ei tunneta kovin hyvin eikä pidetä

terveydenhuollon asiana => kaikki lapset käyvät
neuvolassa ja lasten vammat hoidetaan poliklinikoilla ja
lastenosastoilla

Hoitotyön suositus tähtää

- lasten kaltoinkohtelun varhaiseen tunnistamiseen
- asian puheeksi ottamiseen rohkeasti
- vaikuttavien interventioiden ja toimintamallien kehittämiseen ja käyttöön ottamiseen
- väkivaltatyön toteuttamiseen moniammatillisessa yhteistyössä => kaikki lasten kanssa toimivat voivat käyttää suositusta
- ennaltaehkäisyyn

Suosituksen perusta

- keväällä 2005 systemaattinen kirjallisuushaku asetettujen tutkimustehtävien ja hakusanojen pohjalta (lähes 7500 hakutulosta)=> päivitys 2007
- soveltuvat tutkimukset valittu sovittujen kriteerien mukaisesti => 77 tutkimusta ja muuta tieteellistä artikkelia eri tieteenaloilta
- tutkimusten näytön aste arvioitu (A-D)
- analysointi, jonka avulla saatiin esille keskeiset kaltoinkohtelun tunnistamista ja siihen puuttumista koskevat asiat aiemman tutkitun tiedon mukaan

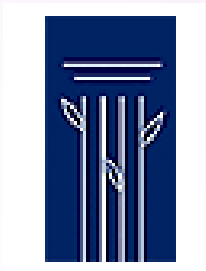
Suosituksen aihealueet

- riskitekijöiden tietäminen ja arviointi
  - lasten kaltoinkohtelun merkit ja oireet
  - tunnistamisen ja puuttumisen periaatteet ja keinot
- => koottu 19 suosituslauseeseen
- => tässä esityksessä esitellään esimerkkejä näistä

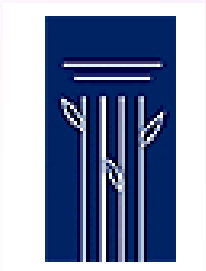
Riskitekijät

- LAPSEEN LIITTYVIÄ: ennenaikaisuus, pienuus, vammaisuus, lapsen nuori ikä, lapsen käyttäytymisongelmat, heikko kielellinen kehitys, itkuisuus, ärsyttävyys, huono käytös, uhma, tottelemattomuus, lapsi loukkaa, hylkää, ei pidä äidistä, ei täytä vanhemman odotuksia, nostaa vanhemman lapsuusmuistot pintaan

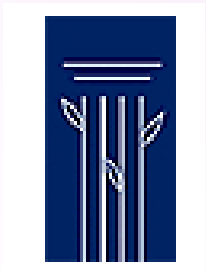
Riskitekijät

- VANHEMPAAN LIITTYVIÄ: päihteiden käyttö, isän tai äidin vähäinen osallistuminen lapsen hoitoon, tunnekyllmyys, vakava sairaus, alhainen koulutus, nuoruus, yksinhuoltajuus, lapsena koettu kaltoinkohtelu, emotionaalinen kypsyttömyys, mielenterveysongelma

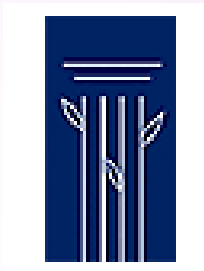
Riskitekijät

•PERHETILANTEESEEN LIITTYVIÄ: monilapsisuus, pienet tulot, huono sosiaalinen tilanne, perheen aiempi lastensuojelutausta, perheväkivalta, perheen stressi ja kriisi, riitely, perheenjäsenten välinen yhteenkuuluvuuden puute, lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen vähäisyys, vanhempien haluttomuus keskustella, perheen eristäytyminen ja syrjäytyminen, riippuvuus hyvinvointipalveluista, perheen kokema sosiaalisen tuen puute, puutteelliset empatiataidot

Kaltoinkohtelun merkit

- FYYSISET: mustelmat poskissa, reisissä, vartalossa, käsivarren yläosassa, pakaroissa, alle 9 kk ikäisen mustelmat, esineen muotoiset mustelmat, useat mustelmat, perineumin alueen vammat, savukkeellapolttamisjäljet, esineen muotoiset ja selvärajaiset palovammat, vamma paikkana iho, pään alue, luusto tai vatsa, velttous, kohtaukset, oksentelu, uneliaisuus, hengityspysähdys
- MUITA: tunnetaakka, pelko, psykosomaattiset oireet, masennus, sopeutumisongelmat, koulunkäyntivaikeudet, päihteiden käyttö, kivut ilman selkeää syytä
- LAIMINLYÖNNIN merkit lapsessa ja kodissa: kehityksen viivästyminen, erilaiset fyysisen terveyden ongelmat, kodin siivoamattomuus

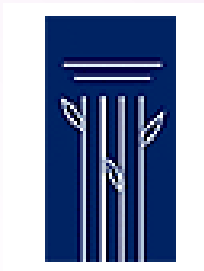
Riskeistä ja merkeistä

- lapseen, vanhempiin ja perheeseen liittyvät riskitekijät => kokonaistilanteen huomiointi
- mikään riskitekijä ei yksinään viittaa kaltoinkohteluun
- kaltoinkohtelun muodot liittyvät yhteen
- riskitekijöiden kasautuminen keskeistä
- fyysiset ja muut merkit ja oireet tulee tuntea

Tunnistamisen periaatteita ja keinoja

- lapsella olevan vamman sijainti, ikä ja vaikeusaste ovat ristiriidassa tai selittävinä tekijöinä epäuskottavia tai mahdottomia tapahtumakuvauksen ja lapsen iänmukaisen kehitysvaiheen kanssa
- mitä nuoremman lapsen vammasta kyse, sitä varmemmin se johtuu kaltoinkohtelusta
- lapsen epäspesifit oireet, viive hoitoon hakeutumisessa, vaihtelevat selitykset vamman synnystä, vanhemman vähättelevä suhtautuminen ”epäilyttäviä”
- useat aiemmat käynnit tai vammat => kaltoinkohtelun mahdollisuus otettava huomioon
- lapsen huolellinen fyysinen tutkiminen tärkeää – lääkärin tehtävä

Periaatteita ja keinoja (jatkuu...)

- perheväkivallasta tulee kysyä ja sen mahdollisuutta arvioida kaikkialla, missä lapsia kohdataan ja epäily herää
- perheväkivaltaa kokeneille vanhemmille tulee kertoa väkivallan vaikutuksista lapsiin
- perheväkivallasta tulee kysyä suoraan ja konkreettisesti, eri perheenjäseniltä
- vanhempien kanssa tulee keskustella parisuhteesta ja lasten kasvattamisesta eri yhteyksissä, joissa lapsen vanhempia tavataan

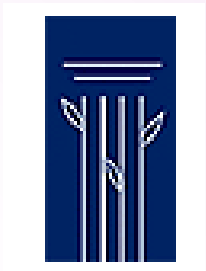
Miten kysyn?

- Miten sinua kasvatettiin lapsena?
- Millaisia kurinpitokeinoja vanhempasi käyttivät ja mitä aiot käyttää omien lastesi kanssa?
- Millaisiin tilanteisiin kurinpito liittyy?
- Ärsyttääkö lapsi sinua?
- Mitä ajattelet ruumiillisesta kurittamisesta?
- Miten toimit, jos tunnet, että menetät tilanteen hallinnan/malttisi lapsen kanssa?
- Tuntevatko vanhemmat lapsen normaalit kehitysvaiheet ja ikään liittyvät asiat?
- Tietävätkö vanhemmat auttamistahoista?
- Kysy tarvittaessa suoraan kaltoinkohtelusta!!

Miten keskustelen vanhemman kanssa?

- Millaista on hoitaa tätä lasta?
- Saatko apua, keneltä?
- Onko sinulla aikaa itselle, teillä parisuhteelle?
- Mitä teet, kun lapsen käytös hermostuttaa?
- Mitä teet, kun lapsi itkee?
- Onko vaikeuksia lapsen ruokailussa, nukkumisessa?
- Ovatko lapset päivähoidossa?
- Millaiset ovat sinun ja puolisoasi suhteet?
- Miten selviydytte perheen arjesta?

Periaatteita ja keinoja (jatkuu...)

- vammojen, merkkien, oireiden ja tilanteen havainnointi
- löydöksistä informoiminen
- perheen riskitekijöiden tunnistaminen
- tietojen kerääminen kysymällä
- turvallisuuden varmistaminen tilanteessa ja sen jälkeen
- lapsen ja vanhemman käyttäytymisen havainnointi
- perheen kuunteleminen
- jatkohoidon järjestäminen
- systemaattinen dokumentointi
- keskustelu hoitavan tiimin kanssa
- moniammatillinen yhteistyö
- kotikäynnit ja perhetason pitkäkestoiset interventiot käyttökelpoisia tunnistamis- ja puuttumiskeinoja
- laaja-alainen, moniammatillinen koulutus väkivaltatyöstä
- toimintamallien paikallinen ja alueellinen kehittäminen
- TUNNE LASTENSUOJELULAKI!!!

Yhteenveto

- aiempi tutkimustieto tuottaa kohtalaista näyttöä, joka on koottu 19 suosituseeeseen
- ne tuovat esiin keskeiset periaatteet, joiden soveltaminen helpottaa sensitiivisen aiheen käsittelyä ja puheeksi ottamista => keskeistä myös ammattilaisten oma kokemusnäyttö ja tilanne, jossa työskennellään
- tulisi käyttää koulutuksen perustana
- suosituksen käyttö tulisi mahdollistaa johtamisen keinoin
- hoitotyön suositus on kansallinen, ja se on tarkoitettu sovellettavaksi paikallisten ja alueellisten tarpeiden mukaan
=> väkivaltatyön toimintamallien kehittäminen
- hoitotyön suositus saatavissa: www.hotus.fi

Lisätietoa

- Paavilainen E & Pösö T. Lapset, perhe ja väkivaltatyö, WSOY, 2003.
- Taskinen S. (toim.) Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön ja pahoinpitelyn selvittäminen. Stakes, Oppaita 55, 2003.
- Paavilainen E, Flinck A. Lasten kaltoinkohtelun tunnistaminen ja siihen puuttuminen: systemaattisesti kerätty tutkimustieto kehittämistyön tukena. Tutkiva Hoitotyö 2007; 5(2): 4-8.
- Flinck A, Merikanto J, Paavilainen E. Lasten fyysisen pahoinpitelyn tunnistaminen ja siihen puuttuminen yliopistosairaalassa. Hoitotiede 2007; 19: 163-173.
- www.hotus.fi (saatavissa kaltoinkohtelu-suositus sekä suomeksi että englanniksi lähteineen)

